

НАСТАВНО- НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета заштите на раду у Нишу, бр. 03-362/7 од 01. септембра 2016. године именована је Комисија за оцену и одбрану урађене докторске дисертације под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота*, кандидаткиње мр Иване Илић Крстић, дипломираног социолога, у саставу:

1. Др Слободан Милутиновић, ред. проф. Факултета заштите на раду у Нишу, председник
2. Др Драгољуб Б. Ђорђевић, ред. проф. Машинског факултета у Нишу, члан
3. Др Јасмина Петровић, ванр. проф. Филозофског факултета у Нишу, члан
4. Др Александра Илић Петковић, доц. Факултета заштите на раду у Нишу, члан
5. Др Весна Милтојевић, ред. проф. Факултета заштите на раду у Нишу, ментор, члан

На основу анализе урађене докторске дисертације и оцене резултата доприноса у овој области, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета заштите на раду у Нишу следећи

ИЗВЕШТАЈ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Ивана Илић-Крстић је рођена 30. новембра 1981. године у Врању. Основну школу „Радоје Домановић“ и друштвено-језички смер гимназије „Бора Станковић“ завршила је у Врању са одличним успехом.

Дипломирала је 2005. године на Филозофски факултет у Нишу – група за социологију са просечном оценом 9,16 и стекла назив дипломирани социолог.

Последипломске студије уписала је школске 2005/2006. године на Факултету заштите на раду у Нишу, смер Заштита животне средине. Током студија остварила је просечну оцену 10. Одбраном магистарске тезе 2010. године под називом *Сиромаштво у Републици Србији и одрживи развој*, стекла је академски назив магистра наука заштите животне средине. Тема за израду докторске дисертације под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота* одобрена је 2010. године (одлука бр. 8/18-01-006 од 13. 10. 2010. године).

Мр Ивана Илић-Крстић је у периоду од 2006. до 2008. као студент последипломских студија и стипендиста Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије волонтирала на Факултету заштите на раду у Нишу. Године 2008. бирања је у звање сарадника у настави, а 2010. године у звање асистента на истом факултету за ужу научну област Друштвено-хуманистичке науке у заштити радне и животне средине и изводила вежбе из групе социолошких предмета (Социологија, Социјална екологија, Социологија заштите на раду) и других предмета у оквиру ове уже научне области (Одрживи развој, Политика заштите животне средине, Локални одрживи развој и Информисање и односи са јавношћу).

Учествовала је као сарадник у реализацији неколико пројеката: *Конфликти у мултинационалном подручју: Бујановац, Прешево, Медвеђа*, Non Government Organization, CHF – International Serbia, *Стратегија деловања синдиката у Централној и Источној Европи и Србији у процесу транзиције*, Министарство за науку, технологију и развој Републике Србије (1319), *Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције* (149014Д). Тренутно је ангажована на пројекту: *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије* (179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Кандидаткиња је самостално или у коауторству публиковала више од 40 радова објављених у часописима међународног и националног значаја (2 рада у категорији М23 и 2 рада у категорији М24), зборницима водећег националног и националног значаја. Учествовала је и излагала радове на међународним и националним научним скуповима од којих је 13 штампано у целини, а 3 у изводу. Била је један од приређивача тематског зборника водећег националног значаја *Старији људи у пограничју источне и југоисточне Србије*.

ПРИКАЗ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота*, кандидаткиње мр Иване Илић Крстић, дипл. социолога, изложена је на 301 страни формата А4, у оквиру којих су налази теоријског и емпиријског истраживања илустровани са 193 табеле, 3 графикона и 2 слике. У списку литературе наведене су 232 референце (185 публикације и 47 документа међународног, националног и локалног карактера) и 31 сајт који је коришћен током израде докторске дисертације. Докторска дисертација садржи резиме на српском и енглеском језику, биографију кандидата, списак изабраних радова кандидата, два прилога и три ауторске изјаве.

Целокупна материја докторске дисертације изложена је кроз: Увод, два дела и закључна разматрања. У *уводном делу* (стр. 1–4) следећи незаобилазан мултидисциплинарни приступ у истраживању савремене цивилизације која се сусреће са многобројним проблемима, указује се на неопходност прихватања идеје одрживог развоја, не само на глобалном и националном, већ и на локалном нивоу. Остваривање овог модела развоја чији је основни циљ повећање квалитета живота уз усаглашавање економског развоја са капацитетима животне средине и остваривање социјалне правде, посебно је отежано у недовољно развијеним друштвима и друштвима у транзицији попут Србије. Прегледом литературе утврђено је да до сада није испитиван утицај актуелне друштвено-економске ситуације на ставове грађана о социјално-еколошкој безбедности и квалитету живота, те је одређен предмет истраживања и постављена полазна претпоставка да „*сложена друштвено-економска и политичка ситуација у Србији и на локалном нивоу отежава остваривање концепта одрживог развоја и утиче на ставове грађана о њиховој социјално-еколошкој безбедности и квалитету живота*“ (стр. 4). У Уводу су наведене и методе које су коришћене током истраживања, начин на који је тестирана полазна хипотеза и дат је преглед садржаја дисертације.

Први део дисертације, *Теоријско-методолошки оквир истраживања* (стр. 5–136), подељен је у пет целина. У првој целини, *Проблем и предмет истраживања* (стр. 5–7), кандидаткиња на основу анализе релевантних извора, полази од сазнања да се савремена цивилизација сусреће са многобројним проблемима, међу којима, према њеном мишљењу, значајно место заузимају безбедносни, економски, социјални и еколошки, чиме се доводи у питање могућност даљег друштвеног развоја, али и

опстанак планете Земље, при чему истиче да је решавање и ублажавање проблема, могуће кроз прихватање и имплементацију идеје одрживог развоја на националном и локалном нивоу. Како је прегледом литературе дошла и до сазнања да су циљеви социјалне и еколошке безбедности, као и одрживог развоја повећање нивоа квалитета живота, као предмет истраживања наводи се *испитивање међусобне повезаности и условљености социјално-еколошке безбедности и квалитета живота као елемената неопходних за остваривање концепта одрживог развоја*.

Различити приступи у досадашњем сегментарном истраживању дефинисаног предмета проучавања, утицали су на садржај друге целине, *Теоријско одређење предмета истраживања*. У складу са методологијом израде докторских дисертација, приступило се анализи различитих приступа у дефинисању релевантних истраживачких појмова: безбедност, социјална безбедност, еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота, односно теоријском утемељењу предмета истраживања. Сваком од поменутих концепата посвећен је по један сегмент у овој целини. Најпре су у дисертацији анализирани и елаборирани различити ставови о појму *безбедност* (стр. 7–22). Указано је на вишедимензионалност и комплексност овог појма и на савремено схватање безбедности по коме *безбедност подразумева много више од војне безбедности и представља стање у коме нису угрожени витални интереси појединаца и друштвених група*, те се може говорити и о социјалној, еколошкој и другим видовима безбедности. У том контексту, полазећи од предмета истраживања посебна пажња посвећена је дефинисању социјалне и еколошке безбедности. Правећи јасну дистинкцију између социјалне безбедности, социјалне сигурности, социјалне заштите и социјалног обезбеђења, кандидаткиња *социјалну безбедност* одређује као стање које подразумева стабилност друштвеног положаја, материјалних и културних услова живота, односно као индивидуално и колективно благостање и истиче да је степен социјалне безбедности један од предикатора остваривања вишег нивоа квалитета живота. С обзиром да је социјална безбедност доведена у везу са осећајем индивидуалног и колективног благостања, посебна пажња је посвећена индикаторима социјалне безбедности и прегледу најзначајнијих индикатора социјалне безбедности прихваћеном од стране ЕУ. У овој целини се указује и на значај мера социјалне политике и система социјалне безбедности у Србији (стр. 23–39). Развој науке и технологије допринео је бољитку и развоју, али и многобројним проблемима на релацији човек/друштво – природа, те се у оквиру разматрања *еколошке безбедности* (стр. 40–55), најпре указује на везу између друштвеног развоја и еколошке кризе.

Анализом доступне литературе, исправно је уочено да постоје термилошке недоумице око употребе термина еколошка безбедност, јер се често синонимно користи термин безбедност животне средине. Кандидаткиња се опредељује за употребу термина еколошка безбедност и сматра да овај појам треба да се користи за означавање *стања у животној средини које не угрожава опстанак живих бића и развој људског друштва*. Као и при разматрању социјалне безбедности, дат је преглед индикатора еколошке безбедности Европске агенције за заштиту животне средине. У разматрањима о *квалитету живота* (стр. 56–72), Илић Крстић полази са становишта, да квалитет живота зависи од начина и могућности задовољавања потреба, међу којима своје место имају и еколошке потребе, па у том смислу квалитет живота доводи у везу са квалитетом животне средине и даје приказ индикатора квалитета живота у којима своје место налазе и поједини индикатори социјалне и еколошке безбедности. Том приликом, истиче и правилно сагледава, да осим објективних показатеља квалитета живота, при истраживањима треба уважавати и субјективни осећај задовољства и благостања. У теоријском одређењу предмета истраживања пажња је посвећена различитим приступима *одрживом развоју*, при чему је он сагледан кроз три димензије: економску, социјалну и еколошку, уз напомену да поред тростепеног модела одрживог развоја, постоји и четворостепени. Као основни циљ овог модела развоја истакнуто је усаглашавање економског развоја са капацитетима природе уз остваривање социјалне правде зарад остваривања вишег квалитета живота садашњих генерација, као и старање о ресурсима на начин да и будуће могу да задовоље своје потребе при чему су наведени индикатори путем којих се прати остваривање одрживог развоја (стр. 73–95). Прва целина се завршава освртом на поједина национална и локална стратешка документа општина у којима је тестирана полазна претпоставка, а чији је циљ остваривање овог модела развоја, односно побољшање квалитета живота грађана (стр. 96–125).

У оквиру теоријско-методолошког оквира истраживања, дефинисани су *циљеви* емпиријског дела истраживања као: утврђивање везе између социјалне безбедности, еколошке безбедности и квалитета живота грађана у пограничним општинама Бабушница и Мајданпек и утврђивање ставова грађана у пограничним општинама Бабушница и Мајданпек о квалитету живота и социјално-еколошкој безбедности (стр.126).

Као што је поменуто у Уводу, постављена општа *хипотеза* тестирана је путем испитивања ставова становника две пограничне општине и у том смислу сачињен је

систем од 6 посебних хипотеза: ХП1: Ставови грађана о квалитету живота повезани су са проценом услова становања, начина исхране, начина провођења слободног времена, здравственог стања, задовољства начином живота; ХП2: Нека социодемографска обележја повезана су са проценом квалитета живота; ХП3: Ставови грађана о квалитету живота повезани су са њиховом проценом социјалне безбедности; ХП4: Нека социодемографска обележја повезана су са проценом социјалне безбедности; ХП5: Ставови грађана о квалитету живота повезани су са њиховом проценом еколошке безбедности и ХП6: Нека социодемографска обележја повезана су са проценом еколошке безбедности. Свака од њих разрађена је кроз систем појединачних хипотеза (стр.127-129).

Током израде дисертације као општефилозофски метод коришћен је дијалектички метод, чији основни принципи омогућавају сагледавање међусобне повезаности, детерминисаности и развојности истраживаних појава. Коришћење индукције, дедукције, анализе и синтезе, као општенаучних метода у складу је са изабраним научним приступом и садржином предмета истраживања што је омогућило ваљано закључивање на различитим нивоима општости, од појединачног ка општем и супротно.

У оквиру првог дела дисертације, посебно су образложени узорак истраживања, инструмент, временски ток истраживања, начин и поступци обраде података добијених емпиријским истраживањем. Репрезентативни квотни узорак чинили су пунолетни грађани у пограничним општинама Бабушница и Мајданпек (стр. 131). Као истраживачки инструмент је коришћен анкетни упитник (представљен у Прилогу 1), посебно конструисан за потребе израде докторске дисертације. За статистичку обраду и приказ података коришћена је дескриптивна статистика: фреквенције, проценти, сума, алфа коефицијент и Хи-квадрат тест.

Други део докторске дисертације, *Социјално-еколошка безбедност и квалитет живота становника у пограничним општинама Бабушница и Мајданпек* (стр. 136–240) садржи интерпретацију резултата емпиријског истраживања. Овај део докторске дисертације је подељен у шест целина, од којих је свака посвећена провери посебних хипотеза: *Квалитет живота у пограничним општинама Бабушница и Мајданпек* (стр. 137–151), *Демографска обележја и процена квалитета живота* (стр. 152–179), *Социјална безбедност испитаника Бабушнице и Мајданпека и квалитет живота* (стр. 180–193), *Демографска обележја и процена социјалне безбедности* (стр. 194–211), *Еколошка безбедност и квалитет живота* (стр. 212–227) и *Демографска обележја и*

процена еколошке безбедности (стр. 228–240). Резултати су приказани текстуално, табеларно (у оквиру самог текста и Прилога 2) и графички. На основу анализе добијених података дошло се до сазнања да највећи постотак испитаника процењује свој квалитет живота, социјалну и еколошку безбедност као ниску, али да постоје и извесне разлике с обзиром на демографска обележја и између подузорака.

На основу добијених података на нивоу целог узорка, дошло се до сазнања да је задовољство квалитетом живота условљено инфраструктурном опремљеношћу стамбених јединица, начином исхране, начином провођења ванраднoг времена и здравственим стањем, али не и стамбеним статусом испитаника. Задовољнији квалитетом живота су испитаници који имају интернет прикључак, могућност праћења разноврсног телевизијског програма, свакодневно у исхрани користе разноврсне намирнице, проводе ванраднo време у дружењу и процењују своје здравствено стање као добро. Степен социјалне безбедности нешто мање од половине испитаника (49,1%) процењује као низак, а нешто већи проценат (50,9%) се осећа социјално небезбедним. Утврђено је да запосленост, укљученост у здравствено и пензионо осигурање, висина просечне плате, приход по члану домаћинства и процена финансијске ситуације условљавају статистички значајну разлику код процене осећаја социјалне безбедности, те да се социјално безбеднијим осећају испитаници који раде на неодређено време, они који су укључени у оба фонда осигурања, имају виша примања и они који процењују финансијску ситуацију као задовољавајућу. Уједно ови испитаници су задовољнији и квалитетом живота. Мада највећи постотак испитаника сматра да су угрожени елементи природне компоненте животне средине, није утврђена статистички значајна повезаност између осећаја еколошке безбедности и процене квалитета живота, али јесте између процене степена еколошке безбедности и процене квалитета живота при чему је уочен тренд повећања задовољства квалитетом живота са бољом проценом еколошке безбедности.

Резултати истраживања показали су да су поједина демографска обележја (пол, године живота, степен образовања, национална припадност) повезана са проценом сопственог квалитета живота и социјалне безбедности, при чему су разлике у процени превасходно условљене економским факторима, односно радним статусом и висином примања. Такође, разлике су уочене и између подузорака, при чему су испитаници из Мајданпека задовољнији својим квалитетом живота и социјалном безбедношћу.

Закључна разматрања (стр. 241–250) докторске дисертације подељена су у три целине. У првој су критички размотрени дoмети различитих теоријских приступа, у

другој сумирани резултати емпиријског истраживања на нивоу целокупног узорка, а у трећој је указано на најзначајније разлике у субјективном осећају социјалне и еколошке безбедности и квалитета живота између подузорака.

У овом делу дисертације посебно је истакнуто да су социјално-еколошка безбедност и остваривање одрживог развоја међусобно повезани јер имају заједнички циљ – побољшање квалитета живота становништва, кроз усаглашавање економског развоја са капацитетима животне средине уз равномерни регионални развој. Осим тога, субјективна процена испитиваних феномена и разлике између подузорака, правилно су доведени у везу са степеном регионалног развоја и пре свега економским факторима (упошљеност, висина примања и сл.) ка и ангажовањем локалних власти на имплементацији одрживог развоја кроз стратешка опредељења и усвајање докумената.

ОЦЕНА И ДОПРИНОС ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу извршене анализе докторске дисертације кандидаткиње мр Иване Илић Крстић, дипл. социолога, Комисија указује на следеће чиљенице:

1. Докторска дисертација под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота*, урађена је у складу са утврђеним проблемом и предметом истраживања, циљевима, задацима, хипотетичким оквиром, теоријским основама и методологијом, одређеном одлуком о одобравању теме за израду наведене докторске дисертације на Факултету заштите на раду у Нишу.
2. Кандидаткиња је испољила висок ниво самосталности у научноистраживачком раду, способност анализе и синтезе научних знања из различитих области, смисао за сажимање, уопштавање, методолошко умеће за примену различитих истраживачких поступака и висок ниво инвентивности у примени постојећих теоријских знања о социјалној и еколошкој безбедности, одрживом развоју и квалитету живота, тако да дисертација у целини представља оригиналан научни рад кандидата.
3. **Значај и допринос докторске дисертације**
Побољшање нивоа квалитета живота представља један од приоритетних циљева развојних концепција, те се његовим проучавањем баве различите научне дисциплине потенцирајући значај само појединих фактора, или групе фактора. Насупрот томе, у докторској дисертацији се уважава мултидисциплинарни приступ, детаљно се анализирају различите

перспективе у тумачењу социјалне безбедности, еколошке безбедности, одрживог развоја и квалитета живота. Осим поменутог, значај теоријског дела огледа се у изнетој тези да је заједнички циљ социјалне безбедности, еколошке безбедности и одрживог развоја – остваривање вишег нивоа квалитета живота, чије упориште кандидаткиња налази како у теорији тако и емпиријској провери хипотеза на основу листе сачињених индикатора којима је мерен степен социјалне и еколошке безбедности, одрживи развој и квалитет живота.

Резултати добијени емпиријским истраживањем имају друштвени значај и могу послужити локалним властима општина у којима је спроведено при утврђивању стратешких циљева развоја и доношењу локалних стратегија. Такође, ови резултати могу бити полазна основа будућих истраживања у овој области, имајући у виду да сличних није било.

4. Кандидаткиња је резултате појединих фаза истраживања у оквиру рада на дисертацији представила стручној и научној јавности публикавањем радова од којих издвајамо:

- Ilić Petković, A., Ilić Krstić, I. 2014 . „Economic sustainability in legal regulations of Republic of Serbia". *Ecologica*, br.75, str. 486–489. ISSN 0354-3285
- Ilić Krstić, I., Miltojević, V. 2013. „*Ekološka bezbednost i održivi razvoj u pograničnim opštinama istočne i jugoistočne Srbije - studija slučaja*". U *Izazovi održivog razvoja*, prir. M. Petrović, str. 196–212. Beograd: Sociološko udruženje Srbije i Crne Gore i Institut za sociološka istraživanja, Filozofski fakultet u Beogradu. ISBN 978-86-913927-7-2
- Ilić Krstić, I., Ilić Petković, A. 2012. "Socijalno-pravni aspekti održivog razvoja u Republici Srbiji". *Ecologica*, br.66, str. 252–257. ISSN 0354-3285
- Miltojević, V., Ilić-Krstić, I. 2011. Cultural Dimension of Sustainable Development as a Presumption of Local Communities Development. *Quality Of Life*, no.2, pp. 33–37, ISSN 1986-6038
- Miltojević, V., Ilić Krstić, I. 2011. „Mogućnosti zadovoljavanja potreba kao determinanta socijalne pravde u Srbiji, Makedoniji i Bugarskoj." U *Balkan uprocesu evrointegracije (Modernizacija i razvoj)*, priredio Milorad Božić, str. 153–175. Niš: Filozofski fakultet u Nišu, ISBN 978-86-7379-236-1

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу анализе докторске дисертације под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота* кандидаткиње мр Иване Илић Крстић, дипломираног социолога, Комисија је утврдила да су у докторској дисертацији успешно остварени постављени циљеви и задаци и да су резултати истраживања значајни не само са теоријског него и са становишта њихове примене у пракси и као такви могу бити основа будућих истраживања у овој области.

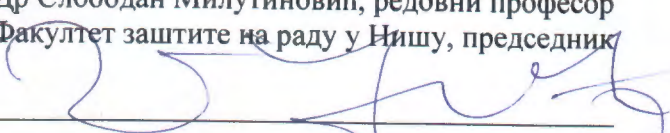
Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета заштите на раду у Нишу да прихвати Извештај о оцени урађене докторске дисертације под називом *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота*, кандидаткиње мр Иване Илић Крстић, дипломираног социолога и упути Универзитету у Нишу на давање сагласности за њену јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

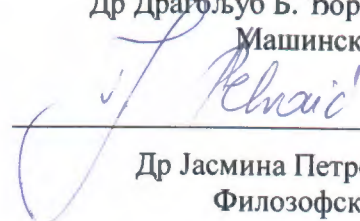

Др Слободан Милутиновић, редовни професор
Факултет заштите на раду у Нишу, председник

Др Драгољуб Б. Ђорђевић, редовни професор
Машински факултет у Нишу, члан

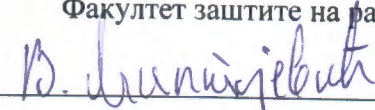

Др Јасмина Петровић, ванредни професор
Филозофски факултет у Нишу, члан

Др Александра Илић Петковић, доцент
Факултет заштите на раду у Нишу, члан

Др Весна Милтојевић, редовни професор
Факултет заштите на раду у Нишу, ментор, члан